

„Vývoj národní bezpečnostní politiky USA a zdroj její identity (mezi léty 1989–2008)“

1. Obsah a struktura práce

V úvodu práce autor vymezuje její cíle a výzkumné hypotézy takto:

- „V této práci bych rád popsal vývoj zdroje národní zahraničně-politické identity Spojených států na pozadí Národní bezpečnostní strategie v období mezi roky 1989 a 2008.“
- „V této práci bych rád ukázal zaprvé pokračující silnou tradici idealismu v americké zahraniční politice (...) Za druhé, v souvislosti s vývojem po konci studené války, však tato pozice musela být modifikována, doplněna o jiné zdroje...“
- „Pro lepší pochopení procesu, jenž započal již v období po konci studené války, se pokusím popsat zdroje, jež mají určující vliv na vnímání vlastní identity, která pak vymezuje alternativy amerického působení. Na tomto základě se pokusím zařadit jednotlivé administrativy ve vztahu k relevantnímu zdroji národní zahraničně politické identity...“

Poté autor načrtává teoretický rámec své analýzy. Vysvětluje základní koncepty (národní identita, realismus, konstruktivismus) a vysvětluje vztah mezi různými složkami národní identity a hodnotovými tradicemi na straně jedné a formulací zahraniční politiky USA na straně druhé.

Práce je pak rozdělena na tři hlavní části, postupně se zabývající zahraniční a bezpečnostní politikou tří postudenoválečných prezidentských administrativ – George Bushe staršího, Billa Clintona a George Bushe mladšího. Každá s částí je uzavřena interpretační kapitolou, která se pokouší definovat dominantní myšlenkové zdroje zahraniční politiky dané administrativy.

Práce je zakončena závěrem shrnujícím hlavní zjištění týkající se každé ze tří analyzovaných prezidentských administrativ a seznamem použité literatury.

2. Hodnocení formální stránky práce

Práce obsahuje velké množství překlepů, pravopisných chyb, chybně nebo nepřesně použitých pojmů a stylistických nepřesností. Větším problémem je ale autorova neschopnost srozumitelně zformulovat své myšlenky. Na spoustě míst se text diplomové

práce Filipa Štrobicha dostává daleko za hranice té nejzákladnější srozumitelnosti. Následující ukázky (víceméně náhodně vybrané) ilustrují styl, jakým je napsána celá diplomová práce:

„Pokus analyzovat skrze národní bezpečnostní politiku identitu zahraniční politiky Spojených států, se může jevit z určitého pohledu jako nestandardní. Nicméně povaha dokumentů, respektive koncepčnost, styl a charakter v tomto případě má dokreslující či silný argumentační potenciál k závěrům této práce, které chci zde v úvodu nastínit.“ (4)

„Po krátkém exkurzu mezi oficiálními liniemi americké administrativy prezidenta Clintona v zahraničně-bezpečnostní koncepci při srovnání s opozičním uskupením PNAC ve sledovaném období. Lze zhodnotit obě koncepce asi tak to, oficiální linie reprezentována demokratickou administrativou se pokusila formulovat svoji bezpečnostní koncepci (především v druhé části svého funkčního období) na základě reálné kalkulace vlastních možností, jež citelně ovlivnila konfrontace, jak s nastupující kritikou s působením Spojených států v zahraničí a to, jak doma, tak i na mezinárodní scéně. Výsledná podoba byla této skutečnosti do značné míry přizpůsobena a to, jak v otázce cílů, tak i prostředků.“ (59)

„Celkově lze však rozdíl mezi oběma koncepcemi zmírnit, obě dvě koncepce chtějí uchovat postavení USA pro její ekonomický růst, bezpečnostní zajištění i prosazování jimi blízkých hodnot, což je z pochopitelného hlediska zájmem každé racionální vlády. Rozdíl, který je kolikrát spílaný neokonzervativcům v podobě unilateralismu a tedy ignorace mezinárodního společenství, je při bližším posouzení, jak dokumentu, tak i následné praxe, poměrně méně zřejmý.“ (60)

„K cíli celoplanetární dominance je zapotřebí více, než-li jen ideje demokracie a lidských práv tím spíše, že se má tato dominance odehrát skrze dominanci, především ve vojenské sféře.“ (92)

Znovu je nutné zdůraznit, že tyto pasáže nejsou extrémními nebo výjimečnými případy, ale naopak typickými reprezentanty předkládané diplomové práce. Autor tohoto oponentského posudku si proto není jist, zda je vůbec k hodnocení práce kompetentní. Často totiž nepochopil, co chtěl autor daným odstavcem nebo pasáží vlastně říct.

Dalším formálním problémem je nedostatečné odkazování na použité zdroje. V práci lze jen obtížně odlišit parafráze myšlenek a závěrů přebraných odjinud od vlastních myšlenek a závěrů autora. To se týká zejména pasáží, ve kterých autor přichází s explicitně normativními komentáři a přitom není jasný jejich původ.

Členění práce do jednotlivých částí a kapitol k její srozumitelnosti rovněž nepřispívá. Není například jasné, proč je přehledová část s názvem „Dvě dekády plné změn“ zařazena do části věnované zahraniční politické administrativy George Bushe staršího. Mezi interpretačními kapitolami uzavírajícími části věnované jednotlivým administrativám je navíc značný prostorový nepoměr. V případě George Bushe staršího si autor vystačí s necelými dvěma stranami, v případě Billa Clintona potřebuje stran devět a v případě George Bushe mladšího stran pět. Jedním z důvodů je patrně i to, že v kapitole věnované interpretaci zdrojů Clintonovy zahraniční politiky se autor podrobně věnuje nikoli politice administrativy, ale cílům a argumentům neokonzervativní opozice.

3. Hodnocení obsahové stránky práce

Pro interpretaci myšlenkových a hodnotových zdrojů zahraniční politiky tří amerických prezidentských administrativ si Filip Štrobich zvolil typologický rámec zformulovaný v českém prostředí Pavlem Baršou. Barša pracuje se čtyřmi tradicemi: „jeffersonovským izolacionismem“, „rooseveltoevským internacionalismem“, „wilsonovským intervencionismem“ a „jacksonovským populismem“.

Nelze však říct, že se autorovi aplikace této typologie vždy podařila. Nedostatečně si totiž uvědomil, že *každá* prezidentská administrativa čerpá ze *všech* čtyř tradic (už kvůli tomu, že všechny administrativy jsou stejně jako jednotlivé americké politické strany širokými koalicemi zájmů, hodnot a názorů) a záleží jen na tom, v jakém poměru jsou inspirační zdroje namixovány – které z nich jsou akcentovány a které naopak potlačeny.

Toto východisko má významné metodologické implikace. Při selektivní analýze využívající jen malého množství zdrojů lze totiž dojít k jakémukoli výsledku. Vždy lze nalézt nějaký dokument nebo projev, který „dokáže“, že daná administrativa čerpá (převážně) z té nebo oné tradice. To však neznamená, že jsme politiku administrativy férově popsali a správně porozuměli tomu, v jakém poměru kombinuje zmíněné čtyři tradice. Přesně tento problém se projevuje v práci Filipa Štrobicha. Interpretační kapitoly, ve kterých aplikuje Baršovu typologii na jednotlivé prezidentské administrativy, jsou příliš krátké a selektivní na to, aby byl míru zastoupení čtyř tradic schopen skutečně relevantně posoudit.

Nejmarkantněji se to ukazuje v případě administrativy George Bushe staršího. Autorovým závěrem je, že tato administrativa byla čistě wilsonovská a že ostatní tři tradice v její zahraniční politice absentovaly. Filip Štrobich zdůrazňuje, že George Bush starší byl nejvíce wilsonovským prezidentem v celé postudnoválečné éře. To je však nepřesvědčivý závěr. Administrativa George Bushe staršího je naopak všeobecně pokládána za *nejméně* wilsonovskou. Je vnímána jako kombinující jeffersonovský realismus omezených cílů (viz například klíčové rozhodnutí nesvrhnout Saddáma a neokupovat Irák) s rooseveltoevskou agendou budování mezinárodního ekonomického řádu výhodného pro americkou ekonomiku, tedy jako téměř protiklad k pozdějšímu vyhocenému wilsonismu prezidentů Clintona a Bushe. Autor předkládané práce samozřejmě může tento konsenzus zpochybnit, ale musel by to učinit argumentačně i metodicky úplně jinak a na základě mnohonásobně rozsáhlejšího pramenného materiálu.

Důvody autora neudržitelného hodnocení administrativy George Bushe staršího zahrnují selektivní výběr dat, posun ve významu jednotlivých dokumentů (Defense Planning Guidance rozhodně nelze považovat za dokument reprezentující myšlení klíčových činitelů administrativy – šlo o polosoukromou akci Wolfowitz a Libbyho) a nevyřešený problém rétorika versus činy.

4. Celkové hodnocení

Vzhledem k výše uvedeným nedostatkům navrhuji ohodnotit diplomovou práci Filipa Štrobicha stupněm „dobře“.

Deventer, 24. září 2009

PhDr. Jan Jireš

Ústav politologie FF UK